

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Nyitott Kapuk Napja és Kántorkoncert a Komáromi Napokon Ismét tágra nyitottuk a kapukat

Május elején 19. alkalommal rendezte meg Észak- és Dél-Komárom Önkormányzata a város legnagyobb kulturális seregszemléjét, a Komáromi Napokat. A Komáromi Zsidó Hitközség az elmúlt években aktívan bekapcsolódott a szervezésbe, így volt ez 2010-ben is.

Május másodikán LagBaOmer ünnepén, mely egyben Herzl Tivadar 150. születésnapja is volt, már délelőtt széles-

épületben Paszternák András (külön köszönet jár neki a teljes nyitvatartási idő végigbeszéléséért) és Paszternák Ta-

A dallamok bővületében...

re tártuk a Menház új kapuját. A látogatók folyamatosan érkeztek négy órán keresztül, több mint kétszázan jöttek el. Az

más kalauzolták az érkezőket, szlovákul és magyarul. Örömkre szolgált, hogy egyre több volt a visszatérő látogató. A

Érdeklődők a Schnitzer Ármin Mikromúzeumban...

Koncert a zsinagógában, Zucker Immanuel és Giora Sharon (Sándor György)

zsinagógában Megyes Pál rabbijelölt és Popovics Dávid voltak a házigazdák. Számos érdeklődő kérdés, kérés tette még színesebbé az eseményt.

A koncertre megtelt a karzat is. Jöttek távolabbi helyekről, mint Mosonmagyaróvár és Léva, de sokan a komáromiak közül is megtisztelték a rendezvényt. A zongorakísérő és az egyik kántor hirtelen megbetegedése miatt az előző este majdnem veszélybe került a program, amely végül csodálatos élményt nyújtott mindenkinek. Giora Sharon (Sándor György) és Zucker Immanuel kántorok bőséges magyarázatot fűztek az egyes számokhoz. A Nagyünnepek liturgiája mellett jiddis dalok is felhangzottak, hol szólóban, hol duettben. Elmondhatjuk, hogy ismét egy különlegesen szép élményben lehetett része mindenkinek, aki velünk ünnepelt.

A nap megszervezéséért külön köszönet illeti Haas Judit irodavezetőt, Paster-nák Antal elnököt és Gönci Pétert (Buda-pest).

Mindenkit visszavárunk a 20. Komáromi Napokon 2011-ben!

Támogatónk

nka

Nemzeti Kulturális Alap

Mártírnap 2010

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg mindenkit a város zsidósága deportálásának 66. évfordulója alkalmából rendezendő megemlékezésre, melyet **2010. június 13-án, vasárnap 10:30-kor** tartunk a komáromi zsidó temetőben (Aranyember utcája).

Ünnepi beszédet mond dr. Schőner Alfréd főrabbi, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem (Budapest) rektora. Közreműködik: Schwesoff Dávid kántor.

12:00-kor ünnepélyesen elhelyezzük a mezűét a felújított Menház aytaján, majd közösen gyújtunk gyertyát az áldozatok emlékére a zsinagógában.

Mártírnapok a régióban

A komáromi program után, **június 13-án, 14:00-kor Ácson** emlékezünk, először a zsidó temetőben, majd a vasútállomás mellett tavaly felállított emlékműnél. **17:00-kor Nagymegyeren**, a kultúrház falán elhelyezett táblánál lesz az Azkara.

Mindkét helyszínen Megyes Pál rabbijelölt mond beszédet, a kántori teendőket Schwesoff Dávid látja el.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Korona és devizaszámlák egyaránt!

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vgy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Faliújság rövid hírek

✧ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot támogatták: MUDr. Ivan Kolín (Kassa), D.V (Érsekújvár), S. és A. N. (Izrael), Orna és Jossi Mondschein (Askelon) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✧ A Spitzer Béla Kiskönyvtár új kötetekkel gazdagodott, dr. Szita Szabolcs professzor úr nemrég megjelent művét ajándékozta hitközségünknek.

✧ A cfáti Magyar Nyelvtérületről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma friss hírlevele már olvasható a KZSH irodájában. A múzeum megküldte a KZSH-nak gyűjteménye új komáromi vonatkozású darabjainak másolatát, melyek hamarosan megtekinthetők lesznek. Köszönjük a múzeum könyvadományát is!

✧ Pozsonyban áprilisban tartották a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége Szociális és Egészségügyi Központja éves találkozóját, melyen valamennyi közösség beszámolt a náluk folyó életről a szociális munkáról. A KZSH-t az eseményen Haas Judit irodavezető képviselte. Beszámolóját a szlovák részben olvashatják.

Shavout ünnepe

A Tóradás ünnepe május 18-án, kedden este kezdődik. Május 19. (szerda) és május 20. (csütörtök) főünnepek. Ezek a napok a KZSH irodája zárva tart, a temető nem látogatható!

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
 séfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** –
 spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász
 Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH**
 címe – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax:
 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou
 Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

Jövőre Jeruzsálemben! 2010, avagy amikor egy álom valóra válik

Több mint fél éven át szerveztük, írtunk és beszéltünk róla... s végül valósággá vált. 2010. április 14-én hajnalban a Menház előtt várakozó minibusz jelezte, hamarosan elindul a Komáromi Zsidó Hitközség egyik legnagyobb vállalkozása, a Jövőre Jeruzsálemben! 2010 országjáró oktatási programunk.

A budapesti Ferihegyi repülőtéren csatlakoztak a komáromi és dunaszerdahelyi résztvevőkhöz a görögök, pestiek és debreceniek. Az ELAL biztonsági ellenőrzésén átesve a tranzitban vártuk Dávid-csillagos gépünk megérkezését, mely a Szentföldre repített minket. A 22 tagú csoport jelentős része, most először utazott Izraelbe. A repülőgépen sokan találgatták, vajon tényleg olyan lesz-e ez a hely, amelyet az olvasmányok és képek alapján elképzelték.

1. nap: Shalom Izrael!

A Földközi-tenger hullámainak fodrozódása jelezte, hamarosan leszállunk a Ben Gurion Repülőtéren. Tel-Aviv napfényes idővel köszöntött minket. A repülőtér 3-as termináljának impozáns kivitele és méretei sokunkat lenyűgözött. Első utunk Jeruzsálembé, szállásunkra vezetett. Az út során Paszternák András, a KZSH programkoordinátora köszöntötte a résztvevőket, majd Efrajim Kishont idézve indította útnak oktatási programunkat. A Júdeai-hegyek között haladva megcsodáltuk a tájat, a közelgő ünnepek alkalmából kék-fehérben pompázó környezetet. Szóltunk Latrunról és a Burma út történetéről is. A Szentvárosban a Scopus hegye felé vettük az irányt. A szállodai szobák elfoglalása után a csoport tagjai ismerkedhettek meg egymással az informális oktatás

módszereinek felhasználásával. Az ízletes és bőséges vacsora után a Cser-

Csoportunk a Kneszet (izraeli parlament) közelében

készhegyre indultunk sétálni. A komáromi résztvevők nagy örömeire az est folyamán meglátogattott minket a Jeruzsálemben élő Vajnorsky Teri néni lányával, Gizikével. Hatalmas csomagokkal érkeztek, a táskákban friss gyümölcsöt, rágcárnivalót hozva a csoport tagjainak.

2. nap: A múlt nyomában

A reggeli után Yehoshua Hirsch ide-

Pillantás a jeruzsálemi Óvárosra az Olajfák hegyéről...

genvezetőnk tartott eligazítást, majd a zsidó nép múltjának megismerésére indultunk. Első megállónk az Olajfák hegyén volt, ahonnan csodálatos kilátás nyílt az óvárosra. Megismerhettük a Templom-hegy és a városfalak történetét. A Holt-tenger felé vezető úton megálltunk a közeljövőben megnyíló új mozaikmúzeumban, az irgalmas Szamariánus házánál. A zsidó nép szabad élet utáni vágyának legmeghatározóbb emlékhelyén, a Maszadánál, felvonóval ka-

paszkodtunk fel az erődítményhez, melynek történetével szintén részletesen megismerkedhettünk. Heródes palotáját is meglátogattuk. A történelemóra után a világ legmélyebb pontján, a Holt-tengerben lebegtünk a víz felszínén, majd visszautaztunk Jeruzsálembé.

3. nap: Közösségünk története

Péntek reggel az izraeli Parlament épületéhez, a Knesszethez utaztunk, ahol megálltunk az ország címerében is látható menóra előtt. Ezután a Herzl-hegy meglátogatása következett, azzal a céllal, hogy lerójuk kegyeletünket a modern zsidó állam megalkotójának síremlékénél. Megálltunk Szenes Hanna, Golda Meir és Yichak Rabin sírjánál is. Megható volt látni a szomszédos katonai temetőben a friss sírokat. Az állami ünnepek előkészületeibe is bepillantást nyerhettünk. A Herzl-hegyről gyalog ereszkedtünk le a Yad Vashem emlékmúzeumba, ahol a Holokauszt hat millió áldozatának állítanak emléket, hangsúlyozva, hogy minden áldozatnak van neve.

(Folytatás a következő oldalon)

Jövőre Jeruzsálemben...

(Folytatás az előző oldalról)

A központi emlékhely és a gyermekek termének megtekintése után a pár éve megnyitott új központi tárlatot tekintettük meg. A nevek csarnokában sokan kutattak elvesztett hozzátartozóik után. A múzeumtól búcsúzva lesétáltunk a Hitközségek völgyébe, mely minden elpusztított közösségének emlékét őrzi kőbe vésvé. A közelmúlt tragikus eseményeinek megismerése után az Óváros felfedezésére indultunk. A Cion-hegyen megálltunk Dávid- király sírjánál és az utolsó vacsora helyszínén, majd a Cionkapun keresztül léptünk be a falakon belülre. A Cardo bevásárló utca és a Hurva zsinagóga megtekintése után az arany menóra következett. Utunk a Siratófálnál fejeződött be, ahol mindenki elhelyezhette kis papírlapokra írt kívánságait. A Shabat közeledte jelezte, ideje visszaindulni a szállodába és felkészülni az ünnepre. Idegenvezetőnk egy közeli zsinagógába kísért minket, a Kabalat Shabatra, majd közösen áldásokkal és énekekkel fűszerezve költöttük el a péntek esti vacsorát.

4. nap: Élvezd a Shabatot!

A szombati nap a pihenésé volt. Az érdeklődők találkozhattak Miriam Neiger-Fleischmann komáromi származású festőművésznővel, aki a város és a művészet kapcsolatáról beszélt a szálloda teraszáról elének táruló panoráma előtt. A személyes történetekkel megtűzdelt beszámolót jópár kérdés követte. Ezen a napon mindenkinek alkalmá nyílt találkozni rokonokkal, rég nem látott barátokkal. Mi a shabatot a Vajnorsky családdal töltöttük, kirándultunk és részt vettünk egy nagy családi ebéden is. Kora este Komáromból elszármazott hittestvéreinket láttuk vendégül. Orna és Joszi Mondschein Askelonból érkezett hozzánk és sok érdekes dologról mesélt nekünk. Orna vezeteti újságunk kóser receptjeinek rovatát. Az esti órák a Szentvárostól való búcsúzás jegyében teltek. Sokan felkeresték a modern városrész sétálóutcáját, a Ben Yehudat.

5. nap: Izrael 1000 arca

Vasárnap reggel elhagytuk Jeruzsálemet, majd a Holt-tenger felé vezető út mellett egy csodálatos vízforrást tekintettünk meg. A Jordán-folyó völgyén át közelítettük meg a Genezáreti-tavat. Útközben megálltunk Yardenitnél, a ke-

resztelőhelyen. Tibériaszon áthaladva sokáig gyönyörködhattunk a Galil zöldekké vidékében, majd felkapaszkodtunk Cfátra. A Magyarajkú Zsidóság Emlékmúzeumában már várt ránk Chava és Josef Lustig, a kiállítóhely alapítói. A múzeum történetét megismerve egy filmet tekintettünk meg a magyar zsidóságról, majd a tárlatot néztük végig. Roni Lustig vezetésével a tokaji zsinagóga felújított Tóra-szekrényét is megnéztük. A Kabela fővárosának főutcáján eltöltött szabadidő után az óváros kicsiny sikátorai- val, zsinagógaival ismerkedtünk, majd a művész negyedben sétáltunk egy kicsit. Következő állomásunk Haifa volt, ahol a Bahai kert fölötti kilátóból tekintettünk le a nyüzsgő kikötővárosra. Este nyolc körül érkezünk meg szállodánkba, Tel-

Apával a Siratófálnál... – Paszternák András, Antal és Tamás

Avivba. Este szabadprogram volt, mely során Bnei Brakban felkerestük a szarvasi tábor legendás kóser-sági felügyelőit, Ági nénit és Smuel bácsit.

6. nap: Yom Hazikaron – az emlékezés napja

Az előző este beköszöntött emléknapi szellemében indultunk Yaffo és Tel-Aviv felfedezésére. Az Izraelért elesett katonák és a terrorizmus áldozatainak emléknapija, Yom Hazikaron volt. Yaffo óvárosának megtekintése után a bolhapiacra mentünk, amelynek nyüzsgő élete a 11 órakor megszólaló emlékszirénák hangjára egy pillanat alatt megdermedt. A városnézés során jártunk a Shalom toronyban, a százéves város, Tel-Aviv alapításának emlékére berendezett kis tárlatnál, a függetlenségi teremben, ahol Ben Gurion 1948-ban kikiáltotta a független zsidó államot. Hosszú sétát tettünk Tel-Aviv belvárosában, megismerve az egyes utcák, házak történetét. Es-

tefelé alkalom nyílt megmártózni a Földközi-tengerben is. Kora este Holczer Dan (Pali) Komáromból elszármazott, ma Beer Shevában élő hittestvérünkkel beszélgethettünk a szállodában. Este kilencre értünk a Rabin terre, ahol látványos megemlékezés kezdődött Izrael állam 62. születésnapja alkalmából. A több százézes tömeg önfeladten ünnepelt az ország legismertebb énekeseinek, táncosainak műsorát hallgatva. Különleges érzés volt a tel-avivi városháza feletti tűzijátékot nézve tisztelegni mindazok előtt, akik a fiatal ország építésén dolgoztak.

7. nap: Yom Haatzmaut – a függetlenség napja

Utunk utolsó napja ismét a pihenés, rokonlátogatás jegyében telt. Voltak akik, a környező városokba utaztak, mások a tengerben és a szálloda strandján fürödtek... Mi vonattal leutaztunk Ashkelonba, rokonainkhoz, akikkel bejártuk a környéket, bekukkantottunk egy izraeli falu, moshav mindennapjaiba. Sétálhattunk a zsúfolásig telt tengerparton, miközben az izraeli légierő és az EL-AL gépei húztak el felettünk az ünnep tiszteletére. A parkokban családok ezrei piknikeztek, hódolva az utóbbi időben egyre nagyobb teret hódító szokásnak. A családi látogatások után a szálloda halljában gyűltünk össze, hogy lezárjuk oktatási programunkat, megbeszéljük, mit is viszünk haza Izraelből.

8. nap: Ki gépen száll fölbe...

Szerencsénk volt, az izlandi vulkánkitörés okozta hamufelhő miatt életbeléptetett európai légtérzár már nem érintett minket. Életre szóló élményekkel gazdagodva vettünk búcsút kora reggel Izrael-től... Véget ért a Jövőre Jeruzsálemben! 2010 program.

A szervezők ezúton mondanak köszönetet Paszternák Tamásnak, a KZSH programkoordinátorának, dr. Vadas Verának és Radnóti Krisztinának a budapesti Aviv Travel munkatársainak, Deák Andreának a MAZSI-KE munkatársának és mindazoknak, akik segítsége nélkül nem valósulhatott volna meg országjáró oktatási programunk. Köszönettel

Paszternák András,
az út megálmodója

Jövönk, ami összeköt – a régió oldala

Megemlékezés Martoson

Április utolsó vasárnapján a vészkorszak 19 helyi áldozatára emlékeztek Martos községben. A 66 év után állított emléktábla kezdeményezője a helyi református lelkész házaspár Nt. Szénási Lilla Mgr. és Nt. Szénási Szilárd Mgr. volt. A napsütéses délelőttön sokan eljöttek a községből, valamennyi generáció képviselői.

A lelkész úr köszöntője után a 90.

szoltár hangzott el, majd a lelkeszasszony Kassák Lajos versével emlékezett. Keszegh István, Martos polgármestere a több mint hat évtizeddel ezelőtti időket idézte és kiemelte a református lelkész házaspár kezdeményezésének fontosságát. A római katolikus egyház nevében a frissen kinevezett Ímely-martosi plébános ThDr. Karaffa János PhD. emlékezett. Paster-

nák Antal, a KZSH elnöke felelevenítette a martosi közösség emlékét, személyes sorsok segítségével (beszédét lapunkban olvashatják). Az emlékezők sorát a református lelkész úr zárta, majd az új emléktábla megáldásával fejeződött be a megható ünnepség.

Köszönet érte a kezdeményezőknél és a szervezőknél.

PT

A martosi zsidók második emléktáblája

„A felejtés száműzetés. Az emlékezés szabadulás.” - Báál Sém Tov a chaszidizmus zsidó mozgalom megalapítójának gondolataival köszöntöm a mai megemlékezés résztvevőit. Emlékezni jöttünk és nem felejteni. Hatvanhat év után, még ha csak egy kőtábla formájában is, de visszatér a zsidó közösség ebbe a kis faluba.

Április vége van, idézzük fel hát röviden az 1944-ben történeteket, képzeljük el egy pillanatra az akkori Martost, benne a zsidó közösséget, melynek tagjai itt éltek szerették falujukat, melynek hű polgárai voltak, ameddig hagyták...

De kik is voltak ők? Mit tudunk róluk? Van-e még olyan, aki emlékszik rájuk? Több mint hat évtized után még talán elképzeltető...

A közeli Ógyalla nagy múltú zsidó közösségéhez tartozott Martos is. Megvolt ott minden, ami a vallásos zsidó élet alapfeltétele, rabbi, tanító, metsző, kántor. A környék szinte minden falujában találtunk zsidó családokat, akik elsősorban kereskedelemmel foglalkoztak, köztisztviselőként álltak. A 19. században az ógyallai közösség a magyar zsidóság több részre szakadása után a Staus que ante irányzathoz csatlakozott, ezzel a középutat választva. 1918 után az önálló Csehszlovákiában járási székhely lett a város, a közösséget ekkor már a hanyatlás jellemezte, a megüresedett rabbi széket már nem töltötték be, később az érsekújvári rabbinátus látta el a vallási feladatokat itt is.

Az írásos dokumentumok közül a jeruzsálemi Yad Vashem Holokauszt Kutató Intézet nyilvántartásában egy kattintással tárul elénk e kis közösség emléke. Legtöbbjüknek csak a neve maradt meg, az ógyallai emléktábláról, de vannak páran, akikről többet is tudunk...

Steiner Gizella Gürtler Gizellaként látta meg a napvilágot 1898-ban Tokodon, szüleit Emmának és Józsefnek hívták. Itt élt Martos községben. 1944-ben férjével Steiner Józseffel és nőtlen fiukkal, az 1918-ban született Palival együtt kerültek Auschwitzba, ahol valamennyien a Holokauszt áldozatai lettek a martosi zsidó családok többségével együtt. Voltak olyanok is, akik Martoson születtek, de a vészkorszak idején már máshol éltek. Az ő nevük nem része a ma avatandó táblának, de mégis fontos rájuk is emlékeznünk.

Friem Julianna, Steiner Juliannaként született Martoson,

majd a közeli Megyerics községbe ment férjhez, sorsa hasonlóan többi hittestvérehez Auschwitzban ért véget.

Minden név egy személyes történet, életsorsok, melyek ezen a vidéken játszódtak. A zsidó közösség természetes része volt a mindennapoknak, a helyi életnek. Más szokásaik, hagyományaik voltak, máskor ülték ünnepeiket, de sokáig ez nem volt probléma.

Sőtét tavaszra ébredtek a régió lakosai 1944-ben. Gyorsan követték egymást az események, szinte felfoghatatlanul, március 19-én a német megszállás, április 5-én a sárga csillag viselésének kötelezettsége, április 16-án már állt is az első gettó Munkácson. Ezekben a napokban a martosi zsidókat már csak pár hét választotta el attól, hogy az érsekújvári gettóba kerüljenek. Az újvári téglagyárban több mint 3000 embert zsúfoltak össze. Az ottani körülményeket a Deportáltak Gondozó Országos Bizottság, a DEGOB kartonjain a vágsellyei és az érsekújvári túlélők az alábbiak szerint idézik:

1695-ös számú jegyzőkönyv: K.E. érsekújvári lakos:

„Az érsekújvári gettót a város néhány utcájában jelölték ki. Ide még szabad volt mindent behozni, és 5-6 napot adtak költözködéssel. Alig volt azonban mindenki benn, amikor kivitték mindnyájunkat a téglagyárba. Itt már szigorú őrizet volt, és csak kis csomagot vihettünk magunkkal. Sokan megszöktek még az első gettóból, de elfogták őket. A gazdag embereket összeverték, úgy, hogy kórházba kerültek. A téglagyárban csak kevesen kerültek be a szárítótkba, a nagy többség, az egész környékbeli zsidóság a szabad ég alatt tanyázott éjjelnappal. Víz nem volt. Egyheti kínlódás után 75 személyt raktak egy vagonba, és háromnapos utazás után Auschwitzba értünk.”

2416-os számú jegyzőkönyv K.J vágsellyei lakos:

„Mielőtt elindultunk, minden ékszer, pénz le kellett adni a községházán. Vonaton vittek Érsekújvárra. A téglagyárban volt a gettó, 3000 ember volt ott összezsúfolva. Magyar csendőrök őrizték a gettót. A gazdag zsidókat elvitték a városba vallasni, és azokat nagyon verték. Volt közös konyha. Akinek nem volt saját enivalója, ott kapott. Egy német katonának, aki tudott magyarul, azt mondta:

(Folytatás a következő oldalon)

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

Anna Franknál Amszterdamban

Egy nemzetközi történelemtanár konferencia kapcsán jártam Amszterdamban március végén. A városban vannak olyan látnivalók, amelyeket kötelező megnézni: a Van Gogh Múzeum, a Rijksmuseum (Nemzeti Múzeum) gyönyörű Rembrandt-képekkel, a Dam tér, a sokszínű Leidseplein tér és természetesen **Anna Frank háza**, amelyet nem szabad kihagyni.

Megrendítő élmény – ha már lehet élménynek nevezni az ilyesmit. Az Anna Frank-ház, ahol **1942-1944 között két éven át bujkált a náci elöl két zsidó család, 8 ember**. Az ekkor iskoláskorú Anna részletes naplót vezetett a két évről – ez közismert. Már szinte karnyújtásnyira volt a szabadság, amikor valaki feljelentette őket. Máig sem derült ki a tettes személye, de elég jelölt van, hisz 8 ember ellátásáról nem lehetett teljes titokban gon-

doskodni. A családot letartóztatták, majd deportálták, egyedül az apa, Otto Frank élte túl a tábor, s később ő adta ki lánya naplóját.

Maga a ház a **Prinsengracht 263** szám alatt helyezkedik el, mintegy 15 perc sétára a központi Dam tértől. Tipikus keskeny amszterdami iroda-és raktárház. Igazán könnyű megtalálni, mert előtte mindig hosszú sor kígyózik. Ez eléggé elrettentett, de beálltam a sor végére, s aránylag gyorsan – fél óra alatt – bejutottam a házba.

A házban nincs idegenvezető, a látogató maga járhatja végig az egyes helyiségeket, ahol a nyolc ember rejtőzött. Egyikben sincs bútor, mert a letartóztatás után mindent elvittek, s Otto Frank nem hagyta újra bebútoroztatni. (viszont a www.annefrank.org weblapon virtuális sétát tehetünk a bebútorozott házban). Meglepődtem az

akkori viszonyokhoz képest modernül berendezett konyha és angolvécé látványán. Hiába, Hollandia már akkor is fejlettebb volt Közép-Európánál. Számomra nehéz volt elképzelni, hogy élt itt nyolc ember több mint két évig teljesen elzárva a világtól, szinte teljes csendben, mert a ház elülső részében nappal dolgoztak. Persze, erre Anna Frank naplójában megtalálható a válasz.

Mindez több mint 65 évvel ezelőtt történt, s csupán két dolgot említenék meg: ez év januárjában hunyt el **Miep Gies**, az utolsó olyan személy, aki segítette Frankékat a bujdosás alatt, ő találta meg Anna naplóját, s olvasatlanul adta át Otto Franknak. 100 évet élt!

Anna Frank pedig június 12-én lenne 81 éves.

*Tóth Tibor
történelemtanár
Ipolysági Állami Gimnázium*

A martosi zsidók második...

(Folytatás az előző oldalról)

„Jöttök hozzánk, és ha dolgoztok, nem lesz semmi bajotok. De vigyetek mindent magatokkal, ne hagyjátok itt a magyaroknak semmit, mert azok elveszik tőletek.” Bevagoníroztak minket, 80 személyt egy vagonba és Kassáig ki sem nyitották. Kassán átvettek a németek, akkor ott újból motozás volt, amit találtak elvették tőlünk. Egyszer Kassán és egyszer Lengyelországban adtak be vizet a vagonba. Auschwitzban elválasztottak a családomtól.”

A martosi zsidókat is szállító szerelvény június 11-én indult a végső megoldás felé. Fontos kiemelnünk, hogy az összegyűjtés, a gettósítás, majd a deportálás helyi segédlettel zajlott. A magyar csendőrség aktív szerepet vállalt, saját állampolgárai megaláztatásában, majd megsemmisítésében. A helyiek pedig hagyták. Itt Martoson is és máshol is. Közönyösen figyelték az eseményeket, sokan alig várták, hogy itt maradjon a föld, a ház, a bolt, az értékek, melyhez valószínűleg már soha sem tér majd vissza a gazdája...

Nem volt Holokauszt? Egyre többen és többször állítják ezt. Hol vannak akkor a martosi zsidók? Hova tűntek, merre található a sírjaik?

Nincsenek válaszok, csak az üres helyek, szomorúság.

Közvetlenül a vészkorszak után a pár ógyallai túlélő közadakozásból állított emléktáblát a gyallai, bagotai, martosi, és szentpéteri áldozatoknak az ógyallai zsidó temetőben.

Évtizedek teltek el, ez a sírkert is egyre jobban pusztult. 1978-ban a Komáromi Zsidó Hitközség kezdeményezésére az emlékművet átszállították a komáromi zsidó temető ravatalo-

zójába, azóta hitközségünk őrzi e közösségek emlékét, immár a hét madari áldozattal kiegészítve.

Mától itt a martosi zsidók második emléktáblája emlékezteti a helyieket, azokat akik ismertek még párat közülük személyesen, azokat akik nem találkozhattak már velük, és üzen a jövő nemzedékeinek is. Üzeni, hogy nem is olyan régen még éltek itt zsidó emberek, béke és tolerancia uralkodott ezen a vidéken, melynek 1944-ben végeszakadt.

„Emlékezzél meg Uram, mi esett meg rajtunk.” - Jeremiás siralmaival, a zsidó gyász egy jellegzetes művével búcsúzik a kezdeményező református egyházközösség az áldozatoktól. Vallásunk hagyományai szerint Jeremiás sorait a legszomorúbb ünnepünkön, Tisa Be Avkor, az első és a második Jeruzsálemi szentély lerombolásának emléknapján a földön ülve, böjtölve, mezítláb olvassuk, siratva templomunkat.

A táblával példát mutat a község mindenkinek, ahol még nem maradt emlék az áldozatok után. Köszönet érte.

Új hitközség alakult

Április 11-én Trencsénben megalakult a Trencsén-Pöstyén Zsidó Hitközség. Az alakuló ülésen jelen volt Igor Rintel a SZLOZSIHISZ alelnöke, Zeev Boker Izrael Állam pozsonyi nagykövete és Zev Stiefel pozsonyi rabbi is. Az ülésen JUDr. Ivan Eckmannt választották elnöknek. A KZSH levélben gratulált az új közösség vezetőinek és tagjainak, bízva abban, hogy hamarosan sikeresen működhetünk majd együtt.

Mics az Mici és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

Elment a TÁBORVEZETŐ Itzhak Roth emlékére...

2010. április 11-én tragikus hír rázta meg Kelet-Közép-Európa zsidó közösségeit. Életének 64. évében elhunyt Itzhak Roth, a szarvasi Lauder-Joint Nemzetközi Zsidó Ifjúsági Tábor korábbi vezetője, akinek elvülhetetlen érdemei voltak a nyaranta 2000 zsidó fiatal fogadó hely jellegzetes atmoszférájának kialakításában. Jickó, ahogy mindenki nevezte, 1991-től 2004-ig állt a tábor élén, majd egészen 2008-ig a különleges programok felelőseként tanácsaival segítette a táborvezetés felnövekvő új generációját.

Táborozóként, amikor a budapesti Dózsa Görgy úti gyülekezőnél megpillantottam, mindig biztonságerzet fogott el... Igen, idén is jól döntöttem, hogy Szarvast választottam a nyári pihenés helyszínének. Az elmúlt évek alatt ezrek ébredtek jellegzetes köszöntésére: „Boker tov machane! – Jó reggelt tábor!... Emlékezetesek az általa vezetett esti programok, közös éneklések, előadásai Izraelről, a legnagyobbak korcsoportjának főzött levesei... Vasárnaponként a látogatónapon elkápráztatta a szülőket is, akik a gyerekekkel együtt énekeltek, táncoltak a tábor sportsarnokában...

Ifjúsági vezetőként személyesen is megismerhettem őt... A nyarakat indító gyűléseken mindig felhívta a figyelmünket, hogy madrichként az egyik legfontosabb a felelősség... Tanított, nevelt, utat mutatott... Emlékét mindazok őrzik majd, akik számára neve és egyénisége összeforrot a szarvasi táborral! Jickó rendszeres olvasója volt újságunknak, a Hitközségi Híradónak is!

Emlékét sosem feledjük!

a Hitközségi Híradó szerkesztői

Az oldal a Jewish Child's day támogatásával jött létre!

Üzenet...

A precamp péntek estéjén ülök a Beit Dávid zsinagógájában, kezemben egy régi piros borítós „Az első imakönyvem”. Kinyitom a harmadik oldalon... Százszor olvastam már, de most nehezebben megy:

Befejezésül álljon itt az egyik legszebb és legmélyebb jelentésű mondat az imából:
"Aki békét szerez magasságaiban, Ő szerezzen békét nekünk, s egész Jisraelnek, s mondjátok: Ámen!"

Barátod,
Jichák (Ickó) Roth
a szarvasi tábor vezetője

Idézet a tábor első imakönyvéből...

Mennyi élmény, mi fád, étkezés, szülőnap, esti program, Paszti miért nem hórázol?, miért nincs kipa azon a Negevesen...

Mi nem búcsúznak, csak köszönjük, amit nekünk adtál! Sosem feledjük:

„Boooookkkkeeeerrrr tov machane!
Jóóóó reggelt tábor!”

(Szarvas, 2008. július)

Köszönjük Jickó!

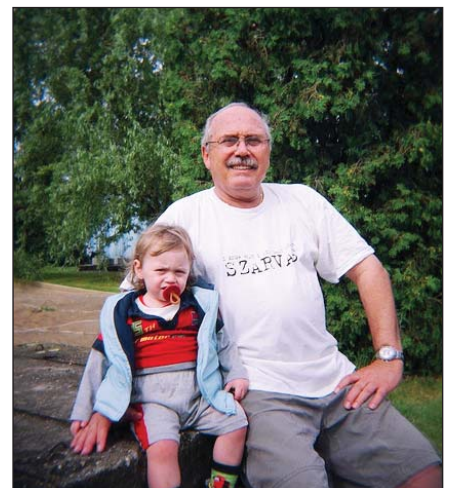
Megható eseményre került sor 2008 júliusában, a szarvasi Lauder/Joint táborban. Az első turnus szombatjának estéjén, a Kőrös-parti Havdala után, egy maroknyi csapat gyűlt össze, hogy megköszönje Itzhak Rothnak, mindenki Jickójának, mindazt, amit táborvezetőként tett Közép-Kelet-Európa zsidó fiataljaiért. Jickó 1991-től 2004-ig állt a tábor élén, a következő években a különleges programok tartoztak felügyelete alá egészen tavaly nyárig. Viszszavonulása a tábor hétköznapijából sokakat érzékenyen érintett.

A kis ünnepségen, IztkOscaron a tábor Ki mit tud?-jainak hangulatát felidézve tekintettek vissza a résztvevők az elmúlt

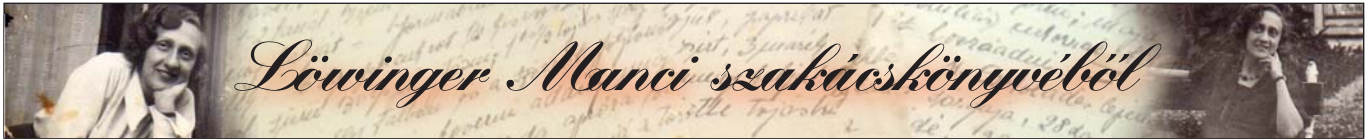
évek emlékezetes pillanataira. A „tehetségkutató verseny” győztese természetesen Jickó lett, akinek kanalas zeneszáma minden más versenyzőt maga mögé utasított. A díjátadón - ahol többek között egy óriás méretű rózsaszín póló (a táborvezető kedvence) is átadásra került -, alig maradt valaki, akinek ne folytak volna a könnyei a meghatódottságtól. Az eseményen olyan egykori ifjúsági vezetők is részt vettek, akik már régóta nem járnak nyaranta Szarvasra.

A Hitközségi Híradó szerkesztőinek nevében ezúton csatlakozunk mindazokhoz, akik felejtethetetlen élményeket köszönhetnek Jickónak! Köszönjük!!!

(A cikk megjelent a Hitközségi Híradó 2008. augusztusi számában)

Jickó unokájával 2008-ban Szarvason

Tradíció a konyhában

Ha megkérdezik a zsidó háziasszonyt, hogy melyek a tipikus zsidó ételek, biztosan a sólet szerepel a lista élén. Az jellemzi a szombatot, a sólet az olyan étel amelyet, muszáj egy nappal szombat előtt elkészíteni, hogy az ízek összeérjenek, minimum 12 órát sütőben vagy kemencében kell hagyni.

A Talmudban találjuk a bölcsek mondasát, hogy ha látsz valakit, aki szombaton nem eszik sóletet, gyaníthatod, hogy nem zsidó. Hasonlóan tudjuk, hogy a spanyol inkvizíció idejében a zsidók féltek sóletot főzni, mivel az inkvizítorok a lábasok tartalmát is megnézték és a sólet, mint egy tipikus zsidó eledel „beárulta” őket.

Gasztronómiakutatók rámutattak arra a tényre, hogy tradicionális ételeknek kulturális jellegük van, az ételek ta-

nítják a kutatókat, hogy milyen élelmiszerek voltak a különböző országokban a legelérhetőbbek. Így lehet megérteni a különbségeket a sólet receptekben. Például az észak-afrikai származású zsidók nem babot használnak, hanem csicscriborsót meg búzaszemet. A perzsa zsidók rizst használnak.

Az irakiak krumplit, és az Egyiptomból származók kukoricát is főznek a sóletba.

A következtetés az, hogy nincs egy domináns recept, de mindenki megtalálja a kedvelt ízek és főleg az emlékei segítségével a saját sólet receptjét.

A mi családi sóletünk a következő:

A hozzávaló: 1/2 kiló tarkababot este beáztatunk, 1/2 pohár gersli, 1 kilo hús - lehet marha, pulyka és csirke hús külön

vagy vegyesen, 1 nagy hagyma, 5 gerzd fokhagyma, 4 tojás, 4 közepes krumpli, 1/3 pohár olaj, só, bors, paprika.

Az olajban megpirítjuk az apróra vágott hagymát és fokhagymát.

Az előzőleg beáztatott bab felét bele tesszük a sóletfazékba, rátesszük a húst majd a bab másik felét és a gerslit. Rá a tojásokat és a krumplit. A tetejére rakjuk a hagymát, fokhagymát, és a fűszereket. Annyi vizet öntünk rá, hogy ellepje, lefedjük és betesszük a sütőbe, ahol lassú tűzön sütjük 3-4 órát.

Van, aki kuglit tesz a sóletba: 2 pohár lisztet 1 pohár olajat, sót, borsot és paprikát összekeverünk és betöltjük a libanyak vagy pulykanyak lenyúzott bőrébe. A kuglit a krumpli és a tojások mellé tesszük.

Jó étvágyat!

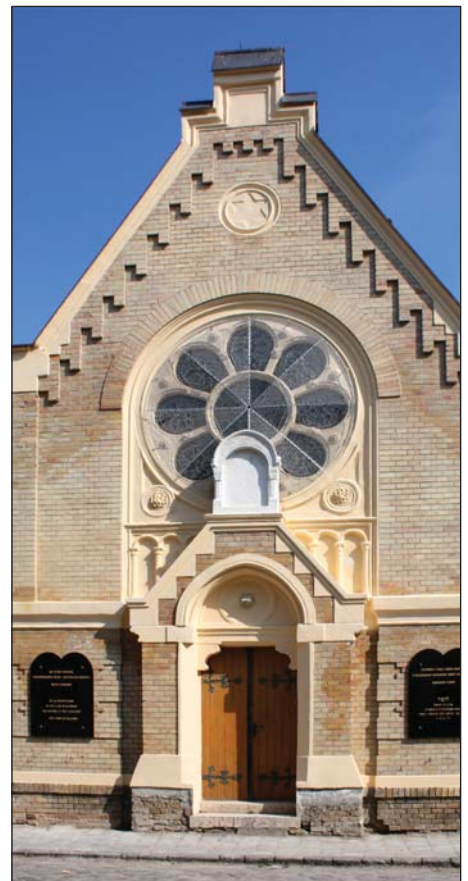
Orna Mondshein,
Ashkelon, Izrael

Kile Kaleidoszkóp

Lezárult egy korszak – kis lyuk a kapun

Izraelből hazatérve a Menház új kapuja fogadott, jelezvén az épület lassan elnyeri megújult külsejét... Fejlődünk, de néha meg kell állnunk és emléket kell állítanunk egy-egy pillanatnak a múltból. A régi kapu bal oldali szárnya üvegtáblájának jobb sarkában hosszú évek óta hiányzott egy üvegtégla. Ezen a lyukon keresztül mindig ki lehetett lesni az utcára. Gyakran a zárt ajtó mögül kémleltük a környéket, jön-e valaki az általunk szervezett programra... gyülekeznek-e már a látogatók egy-egy nyitott kapuk napjára... Eltűnt a régi kapu, nincs már ott az a kis lyuk sem a Menház bejáratán... Lezárult egy korszak...

PA

Uzavrela sa epocha – malá dierka na dverách...

Po návrate z Izraela nás uvítali nové dvere na Menháze, ako signál toho, že budova pomaly nadobudne obnovený tvar. Zveľaďujeme sa, ale niekedy sa musíme zastaviť a spomenúť si na minulosť. Na starých dverách, na ľavom

krídle v pravom rohu, už dlhé roky chýbala jedna sklenená tehla. Cez túto dieru sme sa mohli pozrieť na ulicu.

Mnohokrát, cez zatvorené dvere, sme sledovali, či prichádza niekto na

organizované programy..., či tu už stoja záujemcovia v deň otvorených dverí... Stará brána zmizla, nie je diera na dverách Menházu.... Uzavrela sa epocha...

PA

(Pokračovanie zo strany 3.)

4. deň: Pôžitok zo soboty

Sobota je dňom odpočinku. Mali sme možnosť stretnúť sa s akademickou maliarkou pochádzajúcou z Komárna, s Miriam Neiger-Fleischmannovou, s ktorou sme sa rozprávali na terase, odkiaľ bol nádherný výhľad na mesto a Miriam hovorila o kontakte mesta a umenia. Jej referát bol doplnený osobnými zážitkami, odznelo aj niekoľko otázok. V tento deň mal každý možnosť stretnúť sa s rodinnými príslušníkmi a s priateľmi. Večer sme zas mali možnosť pohostiť našich súvercov pochádzajúcich z Komárna. Orna a Josi Mondscheinovci prišli z Aškelonu, rozprávali nám o mnohých zaujímavých veciach. Orna vedie rubriku kóšer kuchyne v novinách. Neskoro večer sme sa lúčili s mestom. Mnohí odišli na prechádzku do modernej štvrte, na ulicu Ben Jehudu.

5. deň: Tisíc tvárí Izraela

V nedeľu sme opustili Jeruzalem, na ceste k Mŕtvemu moru sme si pozreli prameň vody pri ceste. Cez údolie rieky Jordan sme sa priblížili ku Genezaretskému jazeru. Na ceste sme sa zastavili na mieste krstov pri Jardenite. Pri Tiberiasii sme sa kochali v krásach zelenej Galilei a potom nasledoval Cfat. V Múzeu maďarsky hovoriacich Židov nás už čakali Chava a Josef Lustigovci, zakladatelia múzea. Po oboznámení sa s históriou múzea sme si pozreli film o maďarských židoch a potom múzeum. Roni Lustig nám ukázal obnovenú skriňu na Tóru zo synagógy v Tokaji. V hlavnom meste kabaly sme strávili voľný čas, oboznámili sme sa s malými, úzkymi uličkami, prezreli sme si synagógu, prechádzali sa v umeleckej štvrti. Nasledovalo mesto Haifa, kde sme sa z rozhľadne v záhrade Bahai pozerali na hemžiacu sa prístavnú mestu. Večer okolo ôsmej sme prišli do hotelu v Tel Avive. Večer bol voľný program, v priebehu ktorého sme v Bne Braku navštívili legendárny manželský pár, ktorí dozerali nad dodržiavaním kóšeru v tábore v Sarvaši – Ági (néni) a Šmuela Navonovcov.

6. deň: Jom Hazikron – deň spomínania

V duchu pamätného sviatku sme odišli objavovať Jaffu a Tel Aviv. Bol deň spomienok na padlých vojakov a na obeť terorizmu – Jom Hazikron. Po prehliadke Jaffo sme išli na blší trh, kde sa hemžili ľudia, o 11 hodine zaznel na pamiatku obetí hlas sirén a zastavil sa život. V priebehu prehliadky mesta sme boli vo veži Šalom, na malej výstave pri príležitosti storočnice Tel Avivu, boli sme aj v sále, kde Ben Gurion v roku 1948 vyhlásil nezávislosť. Prechádzali sme sa v centre mesta, spoznali sme jednotlivé ulice, históriu domov. Podvečer sme mali možnosť okúpať sa v Stredozemnom mori. Potom sme sa v hoteli stretli s našim priateľom, rodákom z Komárna Danom Holczerom (Pali), ktorý dnes žije v Ber Ševe. Večer o deviatej sme išli na Rabinove námestie, kde sa začali spomienkové oslavy 62. výročia založenia štátu. Niekoľko stotisíc ľudí nadšene oslavovalo, pričom vystupovali najznámejší speváci a tanečníci. Bol to zvláštny pocit, keď sme sa pozerali na ohňostroj nad radnicou, pričom sme vzdali hold všetkým, ktorí sa podieľali na budovaní mladého štátu.

7. deň: Jom Haacmaut – Deň nezávislosti

Posledný deň nášho pobytu prebiehal v znamení návštev. Boli medzi nami takí, ktorí odcestovali do blízkych miest,

niektorí sa kúpali v mori, alebo v bazéne hotela... My sme odcestovali vlakom do Aškelonu k rodine, s ktorou sme si obzreli okolie, prezreli jednu dedinu - mošav, oboznámili sme sa so životom jej obyvateľov. Prechádzali sme sa na brehu mora, medzitým vzdušné sily Izraelu a lietadlá El-Al-u krúžili nad nami na počesť sviatku. V parkoch boli tisíce ľudí, urobili si piknik, ktorý je zaužívaný aj tu. Po rodinnej návšteve sme sa stretli v hoteli, aby sme uzavreli náš vzdelávací program a porozprávali sa o tom, kto si čo odnáša domov z Izraela.

8. deň: Kto lieta v oblakoch ...

Mali sme šťastie, nakoľko uzavretie európskeho vzdušného priestoru z dôvodu výbuchu sopky sa nás už netýkalo. Skoro ráno sme sa lúčili s krajinou s dojmami na celý život... Skončil sa náš program Na budúci rok v Jeruzaleme! 2010.

Organizátori vyjadrujú poďakovanie koordinátorovi ŽNO Tamásovi Paszternákovi, spolupracovníkom cestovnej kancelárie Aviv Travel Budapest – dr. Vere Vadas a Krisztíne Radnóti, pracovníčke MAZSIKE Andri Deák a každému, kto sa pričínil o úspešný vzdelávací program.

*S vďakou ten, kto tento program vysníval:
András Paszternák*

Na budúci rok v Jeruzaleme! 2010, alebo keď sa zo sna stáva skutočnosť

Dlhšie než pol roka sme organizovali, písali a rozprávali o tom... a nakoniec sa to splnilo. 14. apríla 2010, na úsvite stál malý autobus pred Menházom, čo bolo signálom toho, že teraz sa stáva realitou najväčšie podujatie našej ŽNO, náš vzdelávací program roku 2010 – Na budúci rok v Jeruzaleme!

Na letisku v Budapešti sa k účastníkom z Komárna a Dunajskej Stredy pripojili aj priatelia z Győru, Budapešti a Debrecína. Po bezpečnostnej kontrole izraelskej leteckej spoločnosti El-Al sme v tranzite čakali na prilet lietadla s Dávidovou hviezdou, ktoré nás dopraví do Svätej zeme. Z 22 člennej skupiny mnohí išli do Izraelu prvýkrát. V lietadle dumať, či táto cesta bude taká, ako ju sľúbili organizátori, alebo ako si predstavovali Izrael z prečítaných kníh.

1. deň: Šalom, Izrael!

Vlny na Stredozemnom mori nám signalizovali, že sa blížíme a zanedlho pristaneme na letisku Ben Guriona. Tel-Aviv nás vítal slniečkom. Naša prvá cesta viedla do Jeruzalema, kde sme boli ubytovaní. V priebehu cesty koordinátor ŽNO András Paszternák pozdravil účastníkov a po citáte od Efrajima Kishona oboznámil účastníkov so vzdelávacím programom. Prechádzali sme cez Judeu, obdivovali prírodu a aj prostredie, ktoré bolo pri príležitosti blížiacich sa sviatkov odeté do modro-bielej farby. Spomenuli sme históriu Latrunu a Burmy. Vo Svätom meste sme zamierili k hore Scopus. Po ubytovaní sa členovia skupiny zoznámili s metódami informatívneho vzdelávania. Po vynikajúcej a bohatej večeri sme sa išli prejsť na Olivovú horu. Účastníci z Komárna sa veľmi potešili, keď skupinu v priebehu večera navštívila v Jeruzaleme žijúca teta Teri Vajnorsky s dcérou Gizkou.

2. deň: Po stopách minulosti

Po raňajkách nás náš turistický sprievodca Yehoshua Hirsch oboznámil s programom a následne sme sa

vybrali poznávať históriu židovského národa. Prvá zastávka bola na Olivovej hore, odkiaľ je prekrásny výhľad na staré mesto. Pozreli sme si aj Chrámovú horu a oboznámili sa s históriou mestských hradieb. Na ceste k Mŕtvemu moru sme sa zastavili v múzeu mozaík, pri dome milosrdných Samaritánov. Na pamätnom mieste túžby židovského národa po slobodnom živote, na Masade, sme vyšli lanovkou k opevneniu, ktorého históriu sme mali možnosť spoznať od sprievodcu. Navštívili sme aj Herodesov palác. Po hodine histórie sme sa pobrali na „najhlbšie“ miesto sveta a v Mŕtvom mori sme sa vznáša-

li na povrchu vody. Následne sme sa vrátili do Jeruzalema.

3. deň: História našej komunity

V piatok ráno sme navštívili budovu Parlamentu – Kneset, kde sme sa zastavili pri menore, ktorá je symbolom, štátnym znakom štátu. Na horu Herzl sme išli s tým cieľom, aby sme sa poklonili pred pamätníkom zakladateľa moderného štátu. Zastavili sme sa aj pri hroboch Hanny Szenes, Goldy Meir a Yichaka Rabina. Boli sme dojatí, keď sme na susednom vojenskom cintoríne

uvideli čerstvé hroby. Mali sme možnosť nahliadnuť do priprav štátneho sviatku. Z hory Herzl sme išli pešo k pamätnému múzeu Jad Vašem, kde je pamiatka šiestich miliónov zavraždených a kde sa neustále zdôrazňuje, že každá obeť má svoje meno. Po prehliadnutí centrálného pamätníka a pamätníka detí sme si prezreli pred niekoľkými rokmi otvorenú novú výstavu. V hale mien mnohí hľadali mená príbuzných. Po prehliadke muzeálnej časti sme odišli do údolia náboženských obcí, kde sú do kameňa vytesané mená zničených komunít. Po spoznaní tragických udalostí nedávnej doby sme odišli objavovať Staré mesto. Zastavili sme sa na Hore Cion pri hrobe kráľa Dávida a na mieste poslednej večere a cez bránu Cion sme vstúpili do Starého mesta. Po prechádzke na ulici Cardo a prehliadke Hurva synagógy nasledovala zlatá menora. Naša cesta sa skončila pri Múre nárekov, kde sme mali možnosť umiestniť cedulky so žiadosťami. Blížila sa sobota, bol čas návratu do hotela a prípravy na uvítanie soboty. Sprievodca nás odprevadil do blízkej synagógy na Kabalat Šabat, kde sme spoločne recitovali požehnania a spevy a zjedli dobrú večeru.

(Pokračovanie na strane 4.)

Odišiel VEDÚCI TÁBORA Na pamiatku Itzhaka Rotha

Dňa 11. apríla t.r. otriasla židovskú komunitu stredno-východnej Európy tragická správa. V 64. rokoch života zomrel Itzhak Roth, bývalý vedúci Medzinárodného Lauder-Joint židovského mládežníckeho tábora v Sarvaši, ktorý sa zapísal svojimi nikdy nezabudnuteľnými zásluhami do tvorby charakteristickej atmosféry letného tábora, v ktorom každoročne 2000 mladých získalo nezabudnuteľné zážitky. Itzko, takto ho všetci volali, stál na čele tábora od roku 1991 do roku 2004 a potom do roku 2008 ako poradca, zodpovedný za mimoriadne dobré programy svojimi radami pomáhal vedeniu vo výchove mladšej generácie.

Každoročne, keď som ho uvidel na mieste stretnutia na ulici Dózsa György, vždy som mal pocit bezpečnosti... Áno, aj tento rok som urobil správne rozhodnutie, že som si vybral Sarvaš za miesto letného odpočinku. Za uplynulé roky sa tisíce detí zobudilo na nezabudnuteľný pozdrav: „Boker tov machane! – Dobré ráno tábor!... Nezabudneme na večerné programy pod jeho vedením, na spoločný spev, na prednášky o Izraeli, na polievky, ktoré uvaril pre najstaršiu vekovú skupinu... V nedeľu, keď boli na návšteve rodičia, očaril aj ich a rodičia v športovej hale spievali a tancovali spolu s deťmi.

Osobne som ho lepšie spoznal, keď som sa stal mládežníckym vedúcim. Na prípravných zhromaždeniach na začiatku sezóny nás vždy upozornil na to, že najdôležitejšie v práci madricha je zodpovednosť... Učil, vychovával, ukazoval nám smer... Jeho pamiatku si zachovávajú tí, u ktorých sa jeho meno a osobnosť vždy budú viazať k táboru v Sarvaši! Itzko bol pravidelným čitateľom nášho Spravodaja.

Redaktori Spravodaja

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Účty sú v Sk aj v devízach!

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, ŽNO a klub Šalom podporili: MUDr. Ivan Kolín (Košice), D.V. (Nové Zámky), S. a A. N. (Izrael), Orna a Jossi Mondschein (Askelon) a darcovia, ktorí si priali zostať v anonymite. Ďakujeme!

☆ Naša miniknižnica Bélu Spitzera bola znovu obohatená, profesor dr. Szabolcs Szita z Budapešti nám daroval svoje nové, práve vydané dielo.

☆ V našej kancelárii si už môžete prečítať čerstvo vydaný Spravodaj pamätného múzea maďarsky hovoriacich Židov v Cfate (Izrael). Múzeum nám zaslalo aj kópie zbierok týkajúcich sa Komárna, ktoré zanedlho vystavíme.

Spomienka v obci Martovce

V obci Martovce usporiadali poslednú aprílovú nedeľu spomienku na 19 miestnych obetí obdobia hrôzy. Iniciátorom postavenia pamätnej tabule po 66. rokoch bol miestny manželský pár – duchovní reformovanej cirkvi Mgr. Lilla Szénási a Mgr. Szilárd Szénási. V toto slnečné dopoludnie prišli na odhalenie mnohí obyvatelia obce, predstavitelia rôznych generácií.

Po úvodných slovách velebného pána odznel 90. žalm, následne pani duchovná spomínala s básňou Lajosa Kassáka, starosta obce István Keszegh spomínal na udalosti, ktoré sa odohrali pred viac ako šesťdesiatimi rokmi, pričom vyzdvihol dôležitosť iniciatívy manželov, duchovných. V mene rímsko-katolíckej cirkvi hovoril teraz vymenovaný farár z Imelu, ThDr. Ján. Karaffa, PhD. Predseda ŽNO v Komárne Anton Pasternák spomínal na komunitu v Martovciach pomocou osudov niekoľkých osôb. Na záver prehovril duchovný reformovanej cirkvi, dojmavá spomienka sa skončila odhalením pamätnej tabule.

Ďakujeme iniciátorom a usporiadateľom.

P.T.

SPRAVODAJCA

Deň otvorených dverí a koncert kantorov na Komárňanských dňoch

Znovu sme otvorili dvere

Samospráva miest Komárno a Komárom už 19 rokov usporadúvajú na konci apríla a začiatkom mája Komárňanské dni, najväčšiu kultúrnu akciu v obidvoch mestách. Naša ŽNO sa tak ako predtým aj teraz aktívne zapojila do organizácie tejto slávnosti.

Druhého mája bol sviatok LagBaOmer, tento deň je aj 150. výročím narodenia Teodora Herzla. Už doobeda sme otvorili nové dvere na Menháze. V priebehu nasledujúcich štyroch hodín nás navštívilo viac ako 200 návštevníkov. V budove ich vítal András Paszternák – ktorému aj touto cestou ďakujeme za celodenné sprevádzanie návštevníkov - a Tamás Paszternák, obidvaja podávali návštevníkom vysvetlenie tak v slovenčine, ako aj v maďarčine. Boli sme veľmi radi, lebo sme mohli uvítať aj takých návštevníkov, ktorí boli už niekoľkokrát u nás. V synagóge podávali vysvetlenie Pál Megyes a Dávid Popovics. Udalosť spestrili otázky návštevníkov.

Poobede sme zatvorili hlavný vchod a otvorili sme dvere synagógy pre ná-

vštevníkov koncertu kantorov. Synagóga bola úplne plná, diváci sedeli aj na galé-

rii. Návštevníci prichádzali z obidvoch miest, ale aj zo vzdialenejších regiónov, ako je Mosonmagyaróvár alebo Levice.

Náhla choroba klaviristu a jedného z kantorov ohrozila náš program, ale nakoniec všetci diváci odchádzali s prekrásnymi dojmami. Kantori Giora Sharon (György Sándor) a Immanuel Zucker podali obširné vysvetlenie k jednotlivým čí-

slam. Popri liturgii Vysokých sviatkov odzneli aj jidiš piesne v sólo podaní aj v duete. Môžeme prehlásiť, že každý od nás odchádzal s prekrásnymi, nezabudnuteľnými zážitkami.

Za organizáciu patrí poďakovanie našej riaditeľke pani Judite Haasovej, predsedovi Antonovi Pastenákovi a Péterovi Göncimu z Budapešti.

Aj v roku 2011 vás očakávame na Komárňanských dňoch!

Pamiatka na martýrov 2010

ŽNO v Komárne Vás týmto pozýva na tryznu pri príležitosti 66. výročia deportácie Židov z mesta. Spomienka sa uskutoční **v nedeľu dňa 13. júna 2010 o 10:30 hod.** na židovskom cintoríne v Komárne (Ulica Zlatého muža).

Prejav bude mať rektor Židovskej univerzity v Budapešti, hlavný rabín dr. Alfréd Schőner, ako kantor bude účinkovať Dávid Schwezoff.

V ten istý deň **o 12:00 hod.** umiestnime na dverách Menházu mezuzu, následne zapálime na pamiatku obetí v synagóge sviečky.

Spomínajte spolu s nami!

Dni martýrov v regióne

Po programe v Komárne bude **13. júna o 14:00 hod. tryzna v Ácsi** na židovskom cintoríne a následne pri pamätníku postavenom pri železničnej stanici.

O 17.00 hod bude spomienka vo Velkom Mederi pri pamätnej tabuli umiestnenej na stene kultúrneho domu.

Na obidvoch miestach bude mať prejav budúci rabín Pál Megyes a kantorom bude Dávid Schwezoff.

Giora Sharon (Sándor György)